

Muzejní

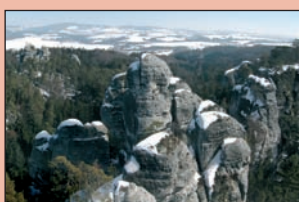
Číslo I.
Ročník 2011
zdarma

čtvrtletník

Vydává: Muzeum Českého ráje, Skálava 71, 511 01 Turnov, www.muzeum-turnov.cz, e-mail: mail@muzeum-turnov.cz

Geopark Český ráj obhájil svoji pozici

Podrobnosti o této aktivitě najdete na str. 2

Svaté obrázky

Unikátní kolekce ve sbírkách muzea - více na str. 3

Uplynulo 70 let od smrti J. V. Šimáka

Ohlédnutí za významnou osobností - více na str. 5

Ohlédnutí a pozvánky

Souhrn akcí a pozvánky na výstavy v první čtvrtině roku najdete na str. 8

MASOPUST NA DLASKOVĚ STATKU

Již po patnácté si na Dlaskově statku v Dolánkách připomeneme masopust. Rozverný a nevázaný svátek provoněný koblihami, jitrnicemi, slaninou a pálenkou, nutnou pro zahřátí při celodenní obchůzce v mrazivém vzduchu.

Po nepovedených pokusech zapojit do oslavy masopustu obyvatele žijící v okolí Dlaskova statku, budeme letos tak trochu improvizovat.

V areálu Dlaskova statku si vytvoříme iluzi vesnice vlastní, a tak průvod - tentokrát složený z tatobitských ochotníků a dalších nadšenců (muzejníky nevyjímaje) - projde naší vesnicí tak, jak má. Samozřejmě za doprovodu dechové hudby. Máte-li chuť oslavit s námi jeden z nejveselejších svátků v roce, ochutnat dobroty z do-

mácí zabíjačky i čerstvě napečené koblihy, připít si s námi na zdraví a štěstí, zavítejte v sobotu 5. února na Dlaskův statek. Masky mají

vstup zdarma. *Sobota 5. února 2011. Dlaskův statek v Dolánkách. Začátek ve 13 hodin. Foto je z loňské akce.*

-vj-

Dětský salon

Dlouhodobý projekt dětské výtvarné soutěže, kterou jsme dlouho pořádali ve spolupráci s Regionálním muzeem v Jaworu, vstoupil do nové fáze. Podařilo se nám do něj před dvěma lety vtáhnout Ladu Capouškovou a Středisko volného času Žlutá ponorka, od kterých jsme si slibovali nové nápady a energii a Lada neklamala.

V září 2009 zorganizovala plenér v Čertoryji, kde spolu pracovaly české a polské děti a česko-polský výtvarný salon začal nabírat na obrátkách. Původní tematika zaměřená na město a domovskou krajinu se postupně vyčerpala, přestože jsme ji například oživi-li tématy jako Příběhy a pověsti mého kraje či Moje rodina. Letos tak Lada s Annou Grynszpan z Jaworu povolily uzdu dětské kreativitě bez tematického vymezení.

Pokračování na str. 2

ŽIDOVSKÝ TURNOV ANEŽ VÝSTAVA TOHOTO ČTVRTLETÍ

Výstavní prostory našeho muzea nabídnou v předjaří tohoto roku možnost nahlédnout do židovské kapitoly historie města Turnova a jeho širšího okolí. Výstavu pod názvem Židovský Turnov připravujeme ve spolupráci s odborníky na slovo vzatými, totiž s Mgr. Pavlem Jakubcem, odborným pracovníkem Státního okresního archivu v Semilech, který se židovskou tematikou v regionu dlouhodobě zabývá, a paní Terezií Dubinovou, Ph.D., hebraistkou a správkyní turnovské synagogy.

Připravovaná výstava svým tématem volně navazuje na dvojici výstav na téma židovství, které bylo možné v našem muzeu zhlédnout v předchozích letech – prezentaci výsledků studentského výzkumného projektu Zmizelí sousedé a výstavu instalovanou ve

výstavním kabinetu u příležitosti rekonstrukce a znovuotevření turnovské synagogy, která nabídla náplň spíše archeologického charakteru.

Pokračování na str. 2

Hledáme staré fotografie Turnova

Žádost směřující k obyvatelům města Turnova a všem, kteří mají ve svých domácnostech jakékoli obrázky a fotografie našeho města a byli by ochotni je našemu muzeu zapůjčit nebo věnovat. Na konec letošního roku plánujeme výstavu představující podobu města Turnova v minulosti, současnosti i s pohledem do budoucna a k této příležitosti bychom rádi využili obrázky, které nejsou ještě tak okoukané a pro řadu návštěvníků by byly nové. Zajímavé jsou jakékoli pohledy na město, zvláště uvítáme pohledy do různých zákoutí a temných uliček města, kterých je v našich sbírkách mnohem méně než těch oficiálních s pohledy na hlavní ulice a náměstí. Často se může zdát, že z tohoto hlediska je fotografie „bezcestná“, ale může se zde objevit právě ten kousíček uličky, kterou jinde nenajdeme, a proto by bylo důležité, abychom ve svých sbírkách měli i tyto fotografie. Za projevení pochopení předem děkujeme.

David Marek, oddělení historie,
e-mail: marek@muzeum-turnov.cz

Nejdelší vánoční řetěz

V prosinci muzeum pořádalo tradiční Vánoční dílny pro žáky zdejších základních škol. Součástí dílen byla i soutěž o nejdelší vánoční řetěz, který měli žáci vyrobit ve stanoveném čase. Zvítězila 5. třída ze ZŠ Mašov (na snímku). Dětem se podařilo vyrobit vánoční řetěz v délce 26,4 metru.

Kulatý stůl

V pondělí 29. listopadu proběhla v galerii muzea „diskuze u kulatého stolu“, kterou chtěl hlavní organizátor Josef Kunetka (polistopadový zastupitel města, člen OS Linie pravdy a práva a spoluautor knihy Cui bono restituce) reagovat na jednostranné vymezení mezinárodní konference pořádané Filozofickou fakultou UK a Ústavem pro studium totalitních režimů na téma Středoevropská šlechta v konfrontaci s totalitními režimy 20. století. Dostatečně zastoupené turnovské obyvatelstvo se mohlo dozvědět opět další informace o situaci v mnohaletém restitučním soudním sporu Des Fours Walderode, jakož i o situaci z obdobných procesů v ČR. Návštěvníci se mohli zamyslet také nad stále častěji se vyskytujícími pokusy o prolomení či zpochybnění poválečného uspořádání v Evropě, jehož součástí jsou i Dekrety prezidenta Beneše. V muzeu diskutovali: Ing. Jana Bobošíková, senátor PhDr. Jaromír Jermář, PhDr. Jiří Jaroš a Jan Hříbek.

-dm-

ŽIDOVSKÝ TURNOV ANEB VÝSTAVA TOHOTO ČTVRTLETÍ

Pokračování ze str. 1

Letošní výstava vznikla v návaznosti na nově vydanou publikaci P. Jakubce a T. Dubinové s titulem Židé na Turnovsku a představí tak zejména historii židovské komunity v Turnově a okolních obcích od prvních doložených písemných zmínek z druhé čtvrtiny 16. století až po aktuální současnost v podobě znovuzpřístupnění turnovské synagogy. Přehled dějin města z pohledu jeho židovských obyvatel bude plasticky ilustrován fotografiemi, archivními dokumenty i sbírkovými předměty, vyjmutý-

mi z našich depozitářů, ale také zapůjčenými z dalších institucí napříč regionem severních, východních a středních Čech. Nebude chybět zázemí v podobě vysvětlení základních pojmů a pojednání vybraných témat, nezbytných pro pochopení problematiky. Jak se v našem muzeu začíná stávat dobrým zvykem, výstavní instalaci obohatí i doprovodný program, jehož podoba se v době uzávěrky tohoto čísla teprve rýsuje.

Výstava v galerii muzea potrvá od 3. března do 8. května.

Lenka Tvrzníková

GEOPARK ČESKÝ RÁJ OBHÁJIL SVÉ MÍSTO MEZI GEOPARKY POD PATRONACÍ UNESCO

Geopark Český ráj, který byl v roce 2005 přijat na řeckém ostrově Lesbos mezi evropské globální geoparky podporované organizací UNESCO, obhájil na tomtež místě v říjnu 2010 své členství v prestižní organizaci na další čtyři roky. Smyslem činnosti geoparků je nejen ochrana a atraktivní výklad mimořádného přírodního dědictví, ale především udržitelný rozvoj těchto území za účasti místních obyvatel, a to zejména formou šetrného cestovního ruchu.

Společenství globálních geoparků se od roku 2000 rozrostlo v Asii, Austrálii, Severní i Jižní Americe a v současnosti zahrnuje 77 geoparků ve 25 zemích. V 16 evropských zemích je 42 území, které dosahují této kvality. Geopark Český ráj je jediným územím v České republice, které je certifikované jako národní, evropský i světový geopark. O zařazení do náročné

kategorie pod patronací UNESCO rozhodují nejen geologické hodnoty území, ale především pestrá činnost a mezinárodní spolupráce. Jednotlivá kritéria a činnost jsou každého půl roku pravidelně hodnoceny. Při celkovém posuzování geoparku jsou zvažovány stovky rozmanitých kritérií. Úroveň geoparku je hodnocena na místě dvěma zástupci evropských geoparků. Výsledná zpráva, která slouží jako podklad pro rozhodování Koordináčního výboru, velmi příznivě hodnotila pokrok geoparku v oblasti finančního a personálního řízení, turistické infrastruktury a nabídky i v oblasti vzdělávání i výzkumu. Při slavnostním zahajovacím ceremonielu Geopark Český ráj získal z rukou řeckého ministra životního prostředí pana Nikose Sifounakise a koordinátora Sítě Evropských geoparků Nikolaose Zourose ocenění za činnost a přínos pro myšlenky světových geoparků.

Tomáš Rídkošíl

DĚTSKÝ SALON

Pokračování ze str. 1

Zájem dětí a škol o účast opět vrostl, a to bylo poznat i na výsledcích letošního ročníku, které již byly s úspěchem vystaveny v jaworském muzeu. Vernisáže se kromě českých dětí ve větší míře zúčastnily také učitelky výtvarné výchovy z našich základních škol, které se seznámily nejen s vítěznými díly, ale také s novými výtvarnými technikami a úrovní a tendencemi výtvarné výchovy a zájmové umělecké činnosti u našich polských partnerů. To je další z cenných výsledků spolupráce.

Výstavu z posledního salonu uvidíme také u nás. Desítky nejlepších prací doprovodí, jak je již dobrou tradicí, kalendář s půvabnými malbami malých výtvarníků, který finančně i výtvarně

zajišťuje naše partnerská polská strana.

Výstava se koná od 17. února do 13. března 2011 ve výstavním sále muzea.

Miroslav Cogan

SVATÉ OBRÁZKY V TURNOVSKÉM MUZEU

Turnovské muzeum uchovává ve své etnografické sbírce více než 1000 svatých obrázků. Pod pojmem svaté neboli devoční obrázky rozumíme zpravidla zobrazení s náboženskou tematikou provedená na papíře malého formátu nejrůznějšími výtvarnými či grafickými technikami, zpravidla ještě doplněná textem (označení zobrazené postavy či scény, výňatky z bible, modlitby a přímlyvy, životopisy svatých

apod.). Nejčastěji se setkáváme s obrázky tištěnými, hojně užívanou technikou byla zejména litografie, která se v průběhu 19. stol. stala bezkonkurenční co do rychlosti provedení i nízkých nákladů. Nalezneme však také obrázky ručně malované, doplněné někdy aplikací z kovu či jiného materiálu, tlačené, vystříhané, vyšívané, tištěné na pergameni, hedvábí, kůži, ale také nejroztodivnější zvláštnosti, jako jsou svaté obrázky zhotovené z lidských vlasů, slídy, listů či kůry stromů, ptačích pírek nebo dokonce natištěné na vaječnou blánu.

Svaté obrázky sloužily v první řadě ke zprostředkování kontaktu mezi Bohem a věřícím. Významný byl však také jejich didaktický aspekt, jednalo se totiž o obrazový materiál určený původně zejména chudým a negramotným, který měl určitým způsobem nahrazovat

vat knižní ilustrace, neboť vlastnit před vynálezem knihtisku knihu mohly prakticky jen privilegované společenské vrstvy. Svaté obrázky tedy měly fungovat jako všeobecně srozumitelný způsob sdělování informací i pro nevzdělané publikum. Rozmach tohoto fenoménu pak souvisí s rostoucí oblibou náboženských poutí počínaje období vrcholného středověku, svaté obrázky totiž sloužily jako upomínka na vykonanou pouť nebo církevní slavnost. Významnou roli sehrály svaté obrázky také jako „propagační“ prostředek, zejména jezuité je s oblibou používali k šíření víry na svých misích, stejně jako v rámci náboženské výuky v katolických zemích. Nezapomenutelná je také víra v magickou a ochrannou moc těchto obrázků, jejich mystický rozměr, který inspiroval k modlitbě a rozjímání.

Výroba svatých obrázků byla nejprve záležitostí mnichů a řeholnic, protože kláštery disponovaly dílnami se školenými iluminátory, postupně se jako autoři začali uplatňovat laici a lidoví tvůrci společně s rytci a kreslíři, až se nakonec v 19. století největší částí produkce ujaly velké tiskárny a vydavatelství. K velkému rozšíření svatých obrázků dopomohl vynález knihtisku v polovině 15. století, zlatou érou se však stalo období 17. a 18. století, kdy se rozvinuly do široké nabídky typů a dosáhly také vysoké umělecké úrovně. Vedle tradičních center produkce svatých obrázků, jakými byly Antverpy, Kolín nad Rýnem, Augsburg a některá města ve Francii, se v 18. století prosadila na tomto poli i Praha, která se v první polovině 19. století stala dokonce nejvýznamnějším středoevropským střediskem výroby drobné devoční grafiky a své výrobky vyvážela i do zámoří.

Sbírka svatých obrázků chovaná v našem muzeu je nejen rozsáhlá,

ale také rozmanitá. Většina těchto obrázků pochází z 18. - 20. století. Soubor je pestrý co do různorodosti použitých technik, vedle nejrůznějších grafických technik je zde také řada ručně provedených či alespoň ručně kolorovaných kusů, dále například obrázky tištěné na tkanině, připevněné na vypreparované žilnatině listu nebo lepené ze sušených květů. Vizuálně přitažlivé jsou především tzv. canivetové neboli krajkové obrázky (něm. Spitzenbilder), kdy je zpravidla po obvodu obrázku vykrajován geometrický vzor připomínající krajkoví a do středu je pak natištěn či vlepen samotný obrázek s náboženským námětem (v turnovské sbírce se nacházejí obrázky už se strojově vysekanými krajkovými bordurami). Také co do rozpětí tematického zastupuje turnovská sbírka takřka všechny běžné, výše zmíněné skupiny, k tradičně nejpočetnějším patří soubor obrázků z poutních míst. Z pohledu regionálního rozměru muzea jsou cenné zejména obrázky, u nichž lze doložit spojení s místním prostředím, jak to ukazuje například několik exemplářů upomínky na svatou zповěď z poloviny 19. stol. signovaných různými turnovskými faráři nebo památkami na první mši slouženou novosvěceným knězem Václavem Dostrašilem v turnovském kostele Panny Marie 23. července 1899.

Svaté obrázky se mohou také stát přitažlivým sběratelským artefaktem, jak dokazuje mj. i sbírka Josefa V. Scheybala, která nedávno obohatila fondy turnovského muzea. Právě Scheybalův soubor svatých obrázků je svým rozsahem, kvalitou ale také svým stupněm uspořádání a systematičností, kterou mu sběratel vdechl, nesmírně hodnotným doplněním stávající muzejní sbírky svatých obrázků.

Lenka Tvrzníková

Návštěvnost 2010

Za posledních pět let do muzea zavítalo nejvíce návštěvníků v roce 2009. Na předloňskou rekordní návštěvnost se nám vloni navázat nepodařilo. Dlas-kův statek se mohl pyšnit nejvyšší návštěvností v roce 2005, kdy sem zavítalo 25 tisíc lidí. Nejnavštěvovanějším měsícem zůstává i po loňské sezoně květen, kdy pořádáme Staročeské řemeslnické trhy.

S klesající tendencí návštěvnosti se ovšem nepotýká jen naše muzeum. I ostatní kulturní organizace v regionu si stěžují na odliv jak tuzemských, tak zahraničních návštěvníků.

Přestože na vině nižší návštěvnosti může být tzv. hospodářská krize, nechceme se na ni vymlouvat. Naopak se stále snažíme přicházet s atraktivní nabídkou výstav a akcí. Návštěvníky do muzea lákáme také novými expozicemi a programy zaměřenými na rodiny s dětmi, seniory a zvláště pak na užší spolupráci se školami.

Vloni se nabídka muzea významně rozšířila – otevřeli jsme dvě zcela nové expozice. V únoru to byla Klenotnice, ve které jsou vystaveny poklady z umělecké tvorby učitelů a žáků turnovské šperkařské školy od konce 19. století do 70. let 20. století. Jedná se o jedinečnou a jinde neviděnou možnost seznámit se s tím nejcharakterističtějším bohatstvím Turnova – šperky, které stály na počátku vnímání Turnova jako města šperkařství a kamenářství.

Druhou novinkou našeho muzea je zcela nový Kamenářský dům, který byl slavnostně otevřen 16. září. Na začátku prosince byla v jeho prvním patře otevřena nová etnografická studijní expozice Český ráj a Pojizeří Josefa Václava Scheybala. V přízemí je zázemí pro interaktivní programy, které pořádáme pro školy i širokou veřejnost. Jejich nabídka se s novým prostorem a novou lektorkou výrazně rozšířila. Dále uvažujeme i o nočních prohlídkách muzea v sezónních měsících. Svou nabídku rozšiřuje i muzejní prodejna, v níž se bude objevovat i sortiment navazující na právě probíhající výstavy.

Jana Svobodová

VÝSTAVA MAŠKOVY ZAHRADY A TVŮRČÍ DÍLNY EXPERIMENTÁLNÍ ARCHEOLOGIE

V souvislosti s výstavou věnovanou výsledkům archeologických výzkumů, které se v letech 1995 až 2009 uskutečnily na významné archeologické lokalitě Turnov – Maškovy zahrady, proběhly v listopadu a prosinci 2010 tři tvůrčí dílny pro školy. Byly zaměřené na prezentaci „pravěkých“ technologií: na výrobu a využití štípaných a broušených kamenných nástrojů a dále na tváření a výzdobu pravěké keramiky.

Všechny tři dílny měly velmi úzký vztah k lokalitě Turnov – Maškovy zahrady a potažmo i k výstavě. Proběhnuvší archeologický výzkum totiž významným způsobem přispěl k hlubšímu poznání zmíněných technologií.

Program dílen byl zaměřen nejenom na školní mládež prvního a druhého stupně, ale také na středoškoláky. Návštěva byla vskutku nebývalá – dílny navštívilo na pět set dětí! Prezentace těchto technologických postupů a zejména možnost si některé techniky také vyzkoušet napomáhá hlubšímu poznání nejstarších dějin regionu. Program tvůrčích dílen připravili zkušení lektoři: tváření a výzdobu pravěké keramiky

předváděla Anna Kellerová z Kutné Hory, která restaurovala také veškeré keramické nádoby z archeologických výzkumů v Maškových zahradách. Technologii štípaní kamenných nástrojů z pazourku, rohovec, jaspisu i kavkazského obsidiánu a dále jejich praktickému užití učil děti Petr Zítka z Mladé Boleslavi. Výrobu kamenných seker z místní, nadmíru kvalitní

suroviny – z metabazitu typu Pojizeří – předváděl Václav Drnovský z Katedry experimentální a praktické archeologie z Univerzity v Hradci Králové. Jako další doprovodný program chystáme cyklus přednášek věnovaný nejstarším dějinám Českého ráje a horního Pojizeří. *Výstava Turnov – Maškovy zahrady potrvá v muzejní galerii do 20. února.*

Jan Prostředník

NOVÝ „PŘÍRŮSTEK“ DO TURNOVSKÉ RODÁCKÉ DATABÁZE

Je jím **Jan Nepomuk Antonín May**, lékař „lidumil“, starosta Mariánských Hor a zakladatel lázní v Čeladné. Světlo světa spatřil 25. října 1869 v Turnově v rodině Johana Maye, majitele realit a obchodníka s drahokamy, který provozoval svůj podnik v Sobotce ulici.

Jméno Jan Nepomuk zdědil po otci a jméno Antonín po dědečkovi z matčiny strany. Byl benjamínkem rodiny, nejmladší z pěti sourozenců (rodinnou turnovskou firmu zdědil o 12 let starší bratr Josef). Svou životní pouť začal Jan gymnaziálními studii, aby se v roce 1888 zapsal na lékařskou fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze. Lékařská studia úspěšně ukončil v roce 1894 a rok nato se oženil se slečnou Boženou Müllerovou, pražskou rodačkou. Spolu v roce 1895 opouštějí Turnov a Český ráj, aby zkusili své štěstí v úplně odlišném prostředí – na Ostravsku. Od 1. ledna 1896 zde totiž čerstvý pan doktor nastoupil jako lékař bratrské pokladny na důl Ignát v Čertově Lhotce. Tady ve vilce na náměstí čp. 100 se také narodili oba jejich synové Ondřej (1896) a Jan (1898). V roce narození druhorozeného syna se pan doktor stal členem lhotického obecního zastupitelstva a začala jeho neúnavná práce na zvelebování nového působiště, od roku 1901 nazývaného místo Čertova Lhotka Mariánské Hory.

Ve splnění doktorových snů vydatně pomáhal činností v řadě českých spolků i jeho žena. MUDr. Jan May byl po zásluze zvolen starostou obce 6. října roku 1906. Předtím ovšem postihla Mayovu rodinu rána nejtěžší – v 10 letech zemřel na spálu starší syn Ondřej. Život musel jít dál. Mariánské Hory vzkvétaly – novotou se

leskly budovy škol, kostel, hasičské skladiště, chodníky, kanalizace a stavěl tu vlak Ostravsko-Brušperské dráhy. V dubnu 1907 se obec dočkala dlouho očekávaného povýšení na město. Úspěch, jak známo, budí i negativní reakce veřejnosti, a tak se Dr. May v říjnu roku 1909 odhodlává k rezignaci na místo starosty. Ale vraťme se ještě k počátku století – kdy Dr. May kupuje hotel Skalku a usedlost „Pod Skalkou“ s pramenem uzdravující vody a dřevěnou kapličkou zasvěcenou P. Marii.

To byl základ jeho budoucích Lázní Skalaka ve Velkých Kunčicích pod Radhoštěm (tak je doktor sám nazval, i když ve skutečnosti se jednalo ještě o katastr obce Čeladné). Všechny další lázeňské budovy byly postaveny kolem roku 1903. Jako lázeňský lékař sem nastoupil i Mayův švagr MUDr. Bohumil Müller. Jednalo se o sluneční a vzduchové lázně, ne nepodobné zdejšími Sedmihorkám. Léčily se zde chronické choroby dýchacích cest, zažívacího traktu i nervové soustavy. Hydroterapie ve všech podo-

bách byla hlavní léčebnou metodou. Lázně měly elektrické osvětlení, ústřední topení a domácí lékárnu. Hosté mohli využívat tenisový kurt, kulečníky, spoustu časopisů, navštěvovat koncerty i divadelní představení a lovit v lázeňské honitbě. Sezóna trvala od 15. května do konce září. Suroviny pro lázeňskou kuchyni dodávalo vlastní hospodářství.

V roce 1909 se čtyřicetiletý MUDr. May nevdal jen funkce starosty, ale odchází i ze Skalky. Svou lékařskou praxi přenesl do Prahy, kde se věnoval léčení chorob plicních, boji s tuberkulózou a rakovinou. Dnes ho v hlavním městě připomíná pamětní deska v Mikuladské ulici, kterou mu nechali zřídit vděční pacienti. Osudy doktora Maye dokumentuje i nedávno vydaná kniha čtyř autorů (Andrea Adamová, Petr Andrlé, Jan Folprecht, Jiří Jezerský) s názvem *Lékař lidumil*. Kniha se jako dar jednoho z autorů dostala do naší muzejní knihovny, kde bude k dispozici všem badatelům.

Jitka Petrušková

SOPKY V ČESKÉM RÁJI

Sopky v Geoparku Český ráj jsou dávno vyhaslé. Zanechaly nám však krásnou krajinu a řadu geologických zajímavostí. Některé jsou kromě Českého ráje nejbližší k vidění v tak významných sopečných oblastech jako je Island nebo Hawaj. Pro objasňování sopečných jevů a záhad přichází na pomoc dětem malý Olivínek. Vzhled Olivínka vychází z podoby jeho krystalu. Ale jinak je to malý panáček v modrých botičkách, který, protože se v sopce narodil, má o vulkanických jevech dobrý přehled. Olivínek z pera předního českého vulkanologa Vladislava Rappricha PhD. bude mít co říci i dospělým. Především je určen pro děti.

Programy s tímto panáčkem budou pro příští rok připraveny nejen na venkovních panelech v geoparku, ale i v programech Kamenářského domu v Muzeu Českého ráje. Děti se mají na co těšit.

-tř-

MUZEUM OTEVŘELO KROUŽEK MALÝ MUZEJNÍK

Od října se v Kamenářském domě rozběhl kroužek *Malý muzejník*, který je v první řadě zaměřen na osvojování dovedností a znalostí z oboru archeologie, mineralogie a kurátorství. Kroužek čítá 10 malých muzejníků, kteří každý čtvrtek zkoumají historické epochy a pozůstatky starých kultur. Muzejníci již dovedou vyrobit obuv vhodnou pro dobu ledovou, neolitickým způsobem brousit kámen, sekát dřevo sekerkou doby bronzové, připravit se

k boji a zemřít jako bojovní Germáni a zavést nová řemesla jako Keltové. V další etapě čeká muzejníky samostatná výzkumná činnost. Jejich první archeologický průzkum proběhne v půli prosince, zároveň budou absolvovat interview s redaktory rozhlasu. V novém roce se pak budeme soustředit na mineralogii a znalostní trénink, který muzejníci budou potřebovat při práci v terénu Geoparku Český ráj.

Tereza Nemethová

Chystáme výtvarný salon pro dospělé a seniory

Často vám přinášíme zprávy o výtvarných a interaktivních programech, které chystáme pro děti. V letošním roce připravujeme novinku – pravidelný kroužek pro dospělé a seniory, který se ponese v duchu výtvarném s lehkým okouřením historií a uměním. Rádi bychom nabídli lidem možnost naučit se výtvarným technikám a postupům, ovšem jednotlivá témata by měla být vždy propojena s odborným zázemím. Chybět tedy nebude povídání odborníků a ukázky předmětů ze sbírek muzea ad. Setkání budou probíhat v Kamenářském domě. Přesná podoba kroužku se zatím rýsuje, máte-li o něj předběžný zájem, ozvěte se Tereze Nemethové (e-mail: kamenarskydum@muzeum-turnov.cz).

-ak-

UPLYNULO 70 LET OD SMRTI J. V. ŠIMÁKA

Na konci ledna roku 1941 zemřel jeden z nejvýznamnějších turnovských rodáků, profesor Josef Vítězslav Šimák. Zemřel nedlouho po oslavení svých 70. narozenin v Praze ve Vinohradské nemocnici. Profesor Šimák projevil přání, aby byl pochován v milovaném Turnově; jeho pohřeb se zde konal v pondělí 3. února. Jednalo se vskutku o slavnostní a velkolepé rozloučení občanů města se svým významným rodákem, kterého se účastnilo i velké množství hostů z širokého okolí a představitelů mnoha vědeckých institucí – mj. České akademie věd a umění, Národního muzea, Archivu Ministerstva vnitra, Archeologického ústavu, Matice české, Společnosti přátel starožitností a dalších. Chybět nemohli ani představitelé Pekařovy společnosti pro povznesení Českého ráje a Kruh rodáků turnovských. Rozloučení s veřejností se odehrávalo v zasedací síni turnovské radnice, která byla po chvíli zcela zaplněna květinami. Ve dvě hodiny odpoledne byla rakev za zpěvu žalmů v podání zpěváckého spolku A. Dvořák snesena na náměstí, z radničního balkonu byly proneseny smuteční projevy a pak se dlouhý průvod vydal kolem muzea (o jehož rozkvět se profesor Šimák velmi zasloužil) a Šimákova domu (kde se s Šimákem rozloučila za zvuků fanfár z Libuše jeho manželka, nemocí upoutaná na lůžko) a pokračoval na Mariánský hřbitov. Po církevních obřadech, vedených turnovských arciděkanem a biskupským notářem

Eduardem Richtou, byla rakev za zvuků lesních rohů uložena do země, krátce předtím zazpíval Zpěvácký spolek profesorovi Šimákovi poslední píseň na rozloučenou – „Čechy krásné, Čechy mé“.

Dobový tisk přináší popis celého pohřbu, přepisy smutečních projevů i fotografie, z nichž je patrné, jak velký zármutek smrt profesora Šimáka mezi lidmi vyvolal. V našich muzejních sbírkách se tyto fotografie dochovaly, i díky nim si můžeme tento smutný den připomenout.

Alžběta Kulíšková

ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM U VLAKOVÉHO NÁDRAŽÍ V TURNOVĚ

V červnu loňského roku proběhl v Turnově v prostoru budoucího autobusového terminálu u vlakového nádraží záchranný archeologický výzkum. Při plošném odkryvu jsme našli téměř čtyři desítky zahloubených objektů původně náležejících k pravěkému sídlišti. Prozkoumali jsme kúlové a sloupové jámy, které tvořily součást nadzemních staveb, dále zásobní jámy (sila) a také jednu pec. Všechny objekty pocházely z jedné etapy sídliště, které lze datovat do přelomového období starší a mladší doby železné (5. – 4./3.

stol. př.n.l.). Toto datování, doufejme, potvrdí i radokarbonová data z uhlíků z výplní zásobních jam, která jsme zadali laboratoři univerzity v polské Poznani.

Námi objevené sídliště s největší pravděpodobností souvisí se žárovým pohřebišťem, které bylo objeveno v nepřítli vzdálené Aehrenthalově cihelně. V říjnu roku 1925 zde dělníci při těžbě hlíny narazili na pozůstatky popelnicových hrobů. Správce cihelny František Haškovec kontaktoval pátera Jana Hájka, který obhlédl nálezovou situaci a zjis-

til, že byly porušeny tři popelnicové hroby v hloubce zhruba 50 cm a ve vzájemné vzdálenosti 2 m. Navíc 27. října toho roku našli dělníci v cihelně ještě další hrob a o několik dní později poslední, pátý hrob. Ve všech případech šlo o hroby žárové vybavené keramickými nádobami. Bohužel z Aehrenthalovy cihelny se podařilo zachránit pouhý zlomek nemovitých i movitých objektů. Podle bývalých cihlářů zde byly zbytky nádob nalezány velmi často.

Jan Prostředník

NÁLEZ PECE V BOZKOVĚ

V dubnu letošního roku prozkoumali turnovští archeologové v Bozkově pozůstatek pece, která mohla sloužit buď k metalurgii želez, anebo pálení vápna. Předběžně jsme ji datovali do širšího období novověku 16. – 18. stol. Díky rozboru uhlíků z nístěje pece, který provedl paleobotanik Jan Novák z Roudnice nad Labem, bylo možné určit, jakým dřevem resp. dřevěným uhlím byla pec vytápěna. Ze 109 určitelných uhlíků celých 103 připadá na buk lesní (*Fagus sylvatica*). Dřevo buku lesního je známé vysokou výhřevností, pro kterou bylo selektivně vybíráno především pro hutnění železa, sklářskou výrobu či pálení vápence.

-jp-

NOVÁ BRÁNA

Na podzim loňského roku byla restaurována barokní brána u muzea. Původně se vedle historické budovy Hostince u Bažanta (zelená budova s dnešními kanceláři muzea) nacházely brány dvě – každá na jedné straně.

První ustoupila stavbě domu továrníka Boháčka (dnešní vysoká budova expozic), ale druhá stojí vedle Bažanta dodnes. Kromě restaurátorských prací, souvisejících se zajištěním zdiva a klempířských prací na jejím vrcholu, byla brána také osazena dřevěnými vraty tak, jak tomu bývalo v minulosti.

-ak-

BARVY
specializovaná prodejna

Nabízíme veškerý sortiment barev k použití
v interiérech i exteriérech, autolaky, lazury ad.

ul. Studentská čp. 1727 • tel./fax: 481 321 180 • 602 364 436
www.barvyturnov.cz • e-mail: info@barvyturnov.cz

DRINGS

poradenství * software * hardware

**Máte problémy se svým účetnictvím?
Tak co začít rok 2011 s novou účetní?!**

- vedeme účetnictví, daňovou evidenci i mzdy
- máme 18 let praxe, pojištěné služby, diskrétnost

www.drings.cz • 28. října 554, Turnov • 736 540 520

ZE SBÍREK MUZEA: NEJNOVĚJŠÍ PŘÍRŮSTEK DO SBÍRKY UMĚNÍ

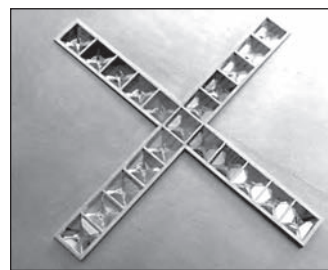
Jméno Bernda Munsteiner je ve světě drahých kamenů již po léta pojmem nejtěžšího kalibru. Na konci 60. let přišel se zcela novým pojetím designu šperkových kamenů, který brusiči na celém světě znají jako fantazijský výbrus. Munsteiner, vyučený brusič a absolvent Vysoké školy v Pforzheimu, dokázal do konzervativního řemesla vnést nové výtvarné myšlení, v němž spojil respekt a hluboký cit pro materiál a jeho optické zákonitosti s moderním sochařským či

designérským přístupem. Výsledkem je často asymetrický kámen s nepravidelně rozmístěnými řezy, který podtrhuje jedinečnost pečlivě vybraného ušlechtilého materiálu a skrývá nebo naopak využívá jeho přírodních defektů.

Je potěšitelné, že jedním z populárních, které mu pomohly vymanit se z tradice, byla návštěva u našich sklářů s exkurzí pforzheimské školy v roce 1966. Bernd byl také prvním z výtvarníků, kteří do Turnova přijeli z Idar-Obersteinu

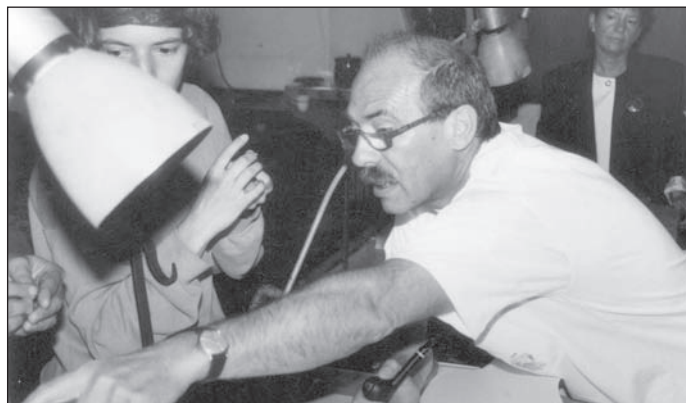
a podílel se tak na navázání těsnějších kontaktů mezi našimi partnerskými městy. V roce 1993 se totiž zúčastnil šperkařského sympozia a od té doby jsme zůstali v kontaktu. Před necelým rokem mě požádal o úvodní řeč do katalogu k osmé z řady z výstav, které Ateliér Munsteiner (dnes již vedený synem Tomem) v uplynulých letech uspořádal v sídle firmy ve Stipshausenu, nedaleko Idar-Obersteinu. V prostorách ateliéru a dílny vystavili své práce vedle Bernda, Toma a jeho manželky Jutty hosté: americká sochařka Nancy Lovendahl, španělský zlatník Ferrán Iglesias a jeho německý kolega Michael Berger, malíř Bernd Kirschner a belgický sklář Thierry Bondtridder.

I díky kvalitnímu mezinárodnímu obsazení mají výstavy v Ateliéru Munsteiner dobrou reputaci, a tak nebylo při vernisáži k hnutí. Na mě tam kromě úvodního slova a milého přijetí čekala dvě stejně milá překvapení: z Montrealu přiletěl dárný přítel Munsteinerovy

rodiny, sedmaosmdesátiletý český zlatník Honza Schwarzvald, který na americkém kontinentu pomáhal začínajícímu Munsteinerovi s jeho revolučními výbrusy prorazit, druhým příjemným překvapením na rozloučenou byl Berndův dar pro naše muzeum. Nástěnný objekt Křišťalové reflexe 2000, čtvercová nerezová deska 40 x 40 cm, do jejíž plochy je vsazeno 21 velkých čtvercových výbrusů z křišťálu s rutilovými vrostlicemi, tvořících nakoso postavený kříž (na snímku). Ke třem šperkům, pro které vybrousil kameny a navrhl zasazení před sedmnácti lety, tak do sbírek našeho muzea přibýlo další, tentokrát minimalistické dílo tohoto „kamenáře“ světového formátu.

Miroslav Cogan

STALO SE PŘED STO LETY: LEDEN AŽ BŘEZEN 1911

Pohlédneme zpět! Mezinárodní situace v roce 1910 nebyla nijak veselá, byl to rok neklidu dosud velmi vzdáleného světového míru. A jestliže v Evropě nezuřila válka, bylo to údajně jen proto, že by byla

příliš nákladná. K tomu se přidala ještě příroda a „činnost vnitrozemská, podmíněná elektrickými výbuchy, bezpochyby následkem přítomnosti komety“, která prý zavinila celou řadu zemětřesení,

výbuchů v dolech a podobně. * Ministerstvo vyučování nevyhovělo žádosti zastupitelstva města Turnova, aby zdejší reální škola byla přeměněna na typ A – což by znamenalo zavedení výuky latiny, čímž by byl absolventům školy značně usnadněn vstup na univerzitu. * Vešla v platnost vyhláška města určující provozování zimních sportů ve městě – jízda na saních je povolena na silnici u Bělé, pouze ve všední dny od 18.00 do 19.00, kdy je zde větší frekvence pracujících vracejících se domů, má být jízda přerušena úplně. Totéž

platí také o silnici od Hruštického kostela k Riegrově ulici (dnešní 5. května). Ve městě je obecně povolena jízda pouze v době večerní, kdy přestávají jezdit povozy. Jízda musí být tichá, aby nebylo rušeno ostatní obyvatelstvo a plašení koně.

* V pátek 3. února 1911 skončilo v Turnově sčítání lidu. Turnov tehdy měl 6.340 obyvatel, s vojskem zde sídlícím 6.896. Nárůst obyvatelstva od roku 1900 byl desetiprocentní. Domů bylo ve městě 593. * V úterý 21. února vypukl v č. p. 254 v Tázlerově ulici, rodném domě spisovatele a kněze V. Č. Bendla Stránického, oheň. Nejprve vzplála sláma na půdě a poté shořela vazba pod plechem pobitou střechou. Oheň zasáhl také sousední stáje a lednici pivovaru P. A. Svobody. * C. k. okresní školní rada v Turnově se v únoru 1911 usnesla předložit zemské školní radě přání na zvýšení příjmů učitelstva v turnovském okrese, které prý nejsou přiměřené stávající drahotě. Učitelé strádají krajním nedostatkem, který je připravuje o potřebný klid k vykonávání jejich povolání. Žádají také, aby byla zkrácena služební doba na 35 let. * Paní Móda uvedla na svět kalhotovou sukni a pro našince bylo pouze otázkou, která z místních dam bude tou první

v novém kostýmu. Prvenství získala turnovská rodačka, dramatická umělkyně, slečna Alena Šetřilová, působící v zemském divadle v Lublani. Se svolením ředitelství si tento kostým oblékla k právě uváděné premiéře a při objevení se na jevišti byla s nadšením přijata. Po skončení představení byla zahrnuta gratulacemi ředitele i herců. Naši občané ovšem stále čekají na dámu, která se v kalhotové sukni objeví v Turnově, a zvláště jak bude přijata. „*Jen směle s kalhotovou sukni v neděli na korso, ať uvidíme, jak tato novinka, která u všech inteligentů sympaticky přijata byla, našim dámám slušeti bude*“. * Ředitel meteorologické stanice v Curychu dr. Maurer předpovídá horké jaro a léto. Vychází z pětiletých průměrů v letech 1906–10, které jsou si nápadně podobny s průměry v letech 1886–1890 a ještě více v letech 1836–40 a 1841–45, po kterých následovala extrémní horka. * 7. března zavítal do Turnova Grand Amerikan Biograf majitele pana Körbra. V sále Střelnice bylo k vidění představení „*kinematografických živých obrazů*“. Diváci se především mohli těšit na tzv. Kinemakolor, díky němuž může být obraz předveden v plné barevnosti.

David Marek

Sčítání lidu v Turnově.		Rok	
	1890	1900	1910
Úhrn přítomných	5963	6278	6911
pohlaví mužského		3286	3547
„ ženského		2992	3364
Příslušnost			
do Turnova příslušní			3392
do okresu Turnovského . . .			980
do jiného okr. král. Českého .			2384
do zemí rakouských			135
do Uher			7
do cizích států			5
Vyznání			
katolíků		6052	6684
řecko-katol.		26	6
armen.-katol.		1	—
staro-katol.		4	3
řecko-vých.		3	3
evang.-augsb.		27	26
evang.-helvet.		17	41
bratrské		—	32
baptist.		—	1
israel.		145	97
bez vyznání		6	18
Národnost			
Čechů		5832	6442
Němců		414	443
Poláků		5	5
Rusínů		23	—
Slovinců		4	1
Cizinci		—	20
Trvale nepřítomní		—	59
Dočasně „		—	143

MUZEUM ČESKÉHO RÁJE: ZIMA - JARO 2011

GALERIE

* **do 20. února:** Maškovy zahrady – experimentální archeologie.
* **3. března – 8. května:** Židovský Turnov.

AKCE V MUZEU ČESKÉHO RÁJE

Výtvarné dílny pro veřejnost:

* **1. - 19. února:** Dílny masopustu - tvorba vlastní masopustní masky.

* **10. - 13. února:** Dílny pro parádu Valentýnky - tvorba šperku.

* **březen:** O Kamenech zvěrokruhu - barvy, kameny a jejich struktura. Seminář a dílna.

Přesné termíny a podrobnosti na-

jdete na webových stránkách muzea a v muzejní vývěsce.

VÝSTAVNÍ SÁL - 3. PATRO

* **do 31. ledna:** Biblický příběh narození Páně.

* **17. února - 13. března:** Dětský výtvarný salon Turnov - Jawor.

* **17. března – 1. května:** V kroji

a s písničkou na Chodsku a v Čičmanech objektivem Zdeňka Mrkáčka - výstava fotografií

DLASKŮV STATEK V DOLÁNKÁCH U TURNOVA

* **5. února:** Masopust na Dlaskově statku.

FOTOOHLÉDNUTÍ ZA AKTIVITAMI MUZEA NA PODZIM 2010

Muzeum Českého ráje má od podzimu nový návštěvnický magnet - Kamenářský dům, povedenou repliku roubené stavby, která stávala do začátku 70. let minulého století na zdejší Havlíčkově náměstí. Zvlášť stavba vynikla v mrazivém počasí s množstvím sněhu, jaké panovalo v prosinci... Ve čtvrtek 11. listopadu byla ve výstavním sále muzea otevřena výstava Biblický příběh narození Páně. Úvodního slova se zhostil evangelický duchovní Ondřej Halama.

Ve čtvrtek 2. prosince byla v patře Kamenářského domu otevřena dlouho očekávaná stálá expozice Český ráj a Pojizeří Josefa Václava Scheybala. Sobota 4. prosince patřila v muzeu dětem, po celý den se konaly vánoční dílny, odpoledne jim dárky přinesly Barborky...

NAVŠTIVTE NÁŠ MUZEJNÍ OBCHOD

- * široká nabídka drahokamů z celého světa
- * šperky z českých granátů i dalších drahokamů
- * šperky ze zlata, stříbra, chirurgické oceli
- * šperky z originální skelné kompozice
- * repliky historického skla
- * upomínkové předměty, mapy a publikace

Muzeum Českého ráje, Skálava 71, Turnov, přízemí před pokladnou

Otevírací doba obchodu:

Út - Pá 9.00 – 16.00

So - Ne 9.00 – 12.00; 13.00 – 16.00

Muzejní čtvrtletník. Vydává Muzeum Českého ráje v Turnově, Skálava 71, 511 01 Turnov, tel. 481 322 106, fax: 481 325 277, e-mail: mail@muzeum-turnov.cz. Vydávání povoleno MK ČR - E 15658 (ISSN: 1801-4054). Odpovědná redaktorka Mgr. Alžběta Kulíšková, tel. 481 322 106. Tisk: Tiskárna UNIPRESS, s.r.o., Svobodova 1431, Turnov, tel. 481 319 411, 481 319 139, fax 481 322 097, e-mail: tiskarna@unipress.cz, sazba vydavatel, grafická úprava PCH. Pokud se vám náš časopis líbí, můžete využít i možnosti nechat si jeho jednotlivá čísla zasílat poštou. Své požadavky zasílejte na adresu Muzea Českého ráje nebo na e-mail: kuliskova@muzeum-turnov.cz. Uzávěrka tohoto čísla byla 20. prosince 2010.